

Zakład Higieny i Promocji Zdrowia, Akademia Wychowania Fizycznego w Krakowie
Department of Hygiene and Health Protection, Academy of Physical Education in Cracow

EWA MĘDRELA-KUDER

***Factors Propitious to The Drug Habit in The View of Those Who Study
And Those Who Are Addicted***

Czynniki sprzyjające narkomanii w opinii młodzieży uczącej się oraz uzależnionej

Narkomania stanowi poważny problem społeczny i zdrowotny. Nadmierne obciążenie ośrodkowego układu nerwowego, będące wynikiem tempa współczesnego życia, ciężkich niejednokrotnie warunków ekonomicznych może prowadzić do używania narkotyków (Markiewicz, 1996). Osoby mało odporne psychicznie, łatwiej ulegają wpływom innych ludzi, w tym grupy rówieśniczej. Również niekorzystne oddziaływanie środowiska, błędy wychowawcze popełniane przez rodziców i wychowawców, a także chęć ucieczki od trudności życiowych mogą prowadzić do nałogu.

Obecnie narkomania stanowi problem w każdym środowisku. Narkotyki zastępują alkohol na dyskotekach, są używane w celu wzmocnienia organizmu przy wysiłku fizycznym, stosowane również przy intensywnej pracy umysłowej np. przed klasówką czy egzaminem (McFadyean, 2000).

Celem pracy było określenie przyczyn sięgania po środki odurzające w opinii uczniów gimnazjum i liceum oraz już uzależnionych przebywających w placówkach Monaru.

MATERIAŁ

Badaniami objęto 176 uczniów z gimnazjum i liceum oraz 80 osób leczących się w ośrodku Monaru. Grupę młodzieży gimnazjalnej stanowiły 93 osoby w wieku od 13 do 16 lat, natomiast licealnej 83 osoby w wieku od 17 do 19 lat. Najwięcej osób przebywających na leczeniu w ośrodku Monaru mieściła się w przedziale od 26 do 35 lat. Liczba dziewcząt i chłopców jest taka sama zarówno w gimnazjum jak i w liceum, natomiast wśród osób uzależnionych dominują mężczyźni – 75%. Najwięcej osób uzależnionych 37,6% ma wykształcenie średnie, podstawowe – 33,7% i zawodowe – 23,7%. Przeważająca liczba respondentów z liceum 78% wywodzi się z rodzin inteligenckich, a także ich kolegów z gimnazjum – 67%.

METODA

W badaniach zastosowano metodę sondażu diagnostycznego z wykorzystaniem autorskiego kwestionariusza ankiety, w której przeważały pytania zamknięte (Kwaśny, 2004, Sobczyńska, 2004).

WYNIKI

Osoby uzależnione, które aktualnie są w trakcie leczenia deklarują, że głównymi przyczynami sięgania przez nie po środki psychoaktywne są: ciekawość i chęć eksperymentowania 58,7%, przejaw buntu 50,0%, poszukiwanie przyjemności 47,5%, a także problemy osobiste 37,5% (tab. 1a).

Tab. 1. Przyczyny sięgania po środki psychoaktywne w opinii ankietowanych osoby uzależnione

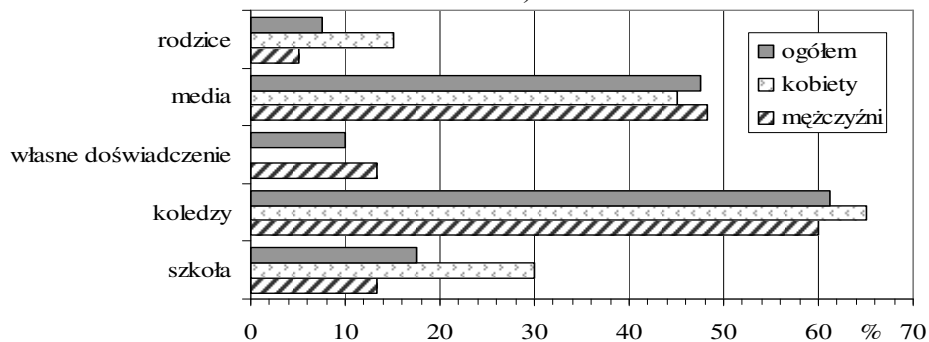
Kategorie badawcze	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
problemy osobiste	36,6	40,0	37,5
sytuacja rodzinna	20,0	35,0	23,7
problemy szkolne i zawodowe	15,0	10,0	13,7
ciekawość lub eksperymentowanie	65,0	40,0	58,7
presja rówieśników	18,3	5,0	15,0
zlikwidowanie nudy	35,0	5,0	27,5
poszukiwanie przyjemności	55,0	25,0	47,5
przejaw buntu	50,0	50,0	50,0
obniżenie lęku lub dodanie sobie odwagi	25,0	25,0	25,0
zlikwidowanie smutku i przygnębienia	35,0	35,0	35,0
samotność	23,3	20,0	22,5
odczuwanie pustki w życiu	21,6	30,0	23,7
brak podania powodu	5,0	10,0	6,2
inne	13,3	5,0	11,2

uczniowie

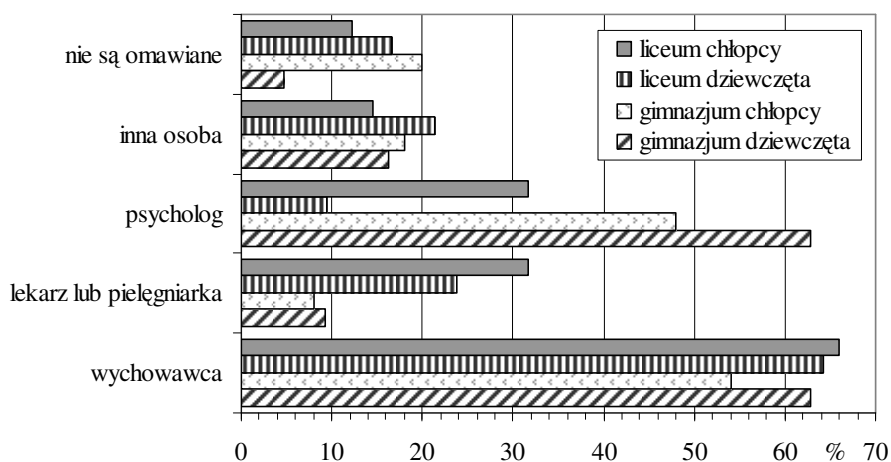
Kategorie badawcze	Gimnazjum		Liceum	
	dziewczeta	chłopcy	dziewczeta	chłopcy
nie sięgają	76,7	62,0	78,6	78,0
sytuacje stresowe	0,0	2,0	0,0	2,4
impreza	9,3	14,0	9,5	7,3
problemy w szkole	2,3	2,0	4,8	0,0
problemy w domu	2,3	0,0	2,4	0,0
dla przyjemności	9,4	20,0	4,7	12,3

Znaczny odsetek 35% respondentów stwierdza, że likwidowanie smutku i przygnębienia również stanowi ważny problem, który powoduje, że zażywali wtedy narkotyki. Niepokojący jest fakt, że 38% uczniów gimnazjum sięga po narkotyki, a odsetek ten w liceum jest mniejszy i wynosi 22% (tab. 1b). W grupie tej uzależnienie od tych środków deklaruje 10% chłopców z gimnazjum i 1,2% młodzieży z liceum (ryc. 3). Jako główne przyczyny tego zjawiska uczniowie podają: poszukiwanie przyjemności 20% chłopców gimnazjum i 12,3% chłopców liceum, a także imprezy młodzieżowe 14% chłopców z gimnazjum i 9,5% dziewcząt z liceum. Problemy w domu 2,4% lub w szkole 4,8% też stanowią powód aby zdecydować się na narkotyki (tab. 1b).

Ryc. 1. Źródło wiedzy o konsekwencjach używania narkotyków (osoby uzależnione)

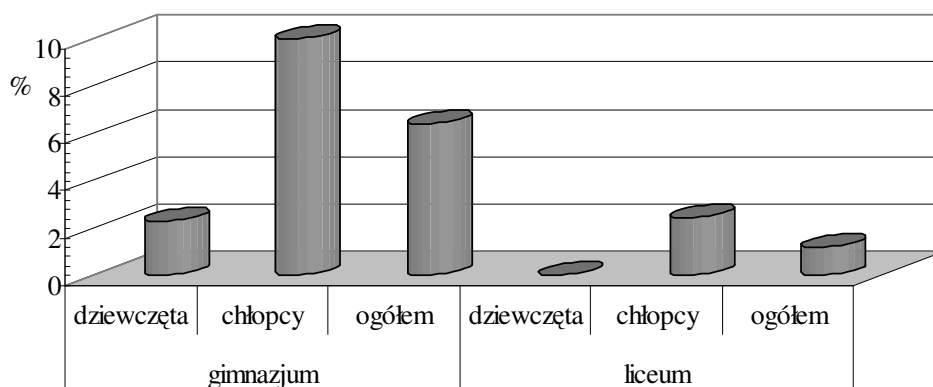

Ryc. 2. Osoby, które omawiają problem uzależnień w szkole

Osoby uzależnione przebywające w placówkach Monaru podają, że głównym źródłem wiedzy o konsekwencjach stosowania narkotyków byli ich koledzy 61,2%, a w dalszej kolejności media 47,5% (ryc. 1). W szkole zagadnienia te poruszano stosunkowo rzadko 17,5% (ryc. 1). Nieznaczny odsetek 12,2% uczniów szkół stwierdza, że problemy te nie są omawiane w szkołach. Ponad 60% uczniów gimnazjum i liceum stwierdza, że najczęściej zagadnienia dotyczące szkodliwości środków psychoaktywnych omawiają wychowawcy, a także psycholodzy 48% (ryc. 2). Niepokojący jest fakt, że 72,5% ogółu uzależnionych uważa, że wiedza na temat narkomanii nie była wystarczająco rozpowszechniona w szkołach, do których respondenci uczęszczali.

Ryc. 3. Skala narkomanii wśród uczniów

OMÓWIENIE

Uczniowie różnych typów szkół ogólnokształcących jako najczęstsze przyczyny skłaniające do przyjęcia środków psychoaktywnych podają ciekawość 62,7% oraz namowę kolegów (Hajduk i wsp., 2000).

Nabycie narkotyków nie sprawia trudności młodzieży, gdyż umożliwia to własna grupa rówieśnicza (młodzież i studenci) 71,8% (Mędreła-Kuder, Śmigasiewicz, 2000).

Młodzież będąca słuchaczami Medycznego Studium Zawodowego w Białej Podlaskiej stwierdziła, iż głównym powodem, dla którego sięga po środki odurzające była namowa kolegów (62%), ciekawość (21%), własna głupota (10%) i moda (7%) (Piaszczyk i wsp., 2004).

W populacji dziewcząt z Zespołu Szkół Ogólnokształcących w Biłgoraju 14,3% sięga po narkotyki za namową kolegów, tyle samo z głupoty, 10,7% z ciekawości. Chłopcy z tych szkół sięgają głównie z ciekawości 33,3% i głupoty 16,7% (Płotka i wsp., 2003). We wcześniejszych moich badaniach młodzieży uprawiającej sport, niewielki odsetek badanych podzielał pogląd, że zażywanie środków odurzających można usprawiedliwić, jeżeli ma to miejsce od czasu do czasu 5,1%, podczas imprezy 7,9%, czy na dyskotecce 2,8% (Mędreła-Kuder, Czubowicz, 2000).

W niniejszych badaniach młodzi gimnazjaliści na pierwszym miejscu podają przyjemność i imprezy, na których często sięga się po narkotyki. Jak wynika z badań Sierosławskiego, duży odsetek osób wymieniając miejsca, w których obecne są narkotyki wskazuje prywatki młodzieżowe. W 1996 r. 38,2% uczniów brało udział w prywatkach, na których były narkotyki, a w 1998 r. takich uczniów było 47,6% (Sierosławski, 1999).

Niski poziom wiedzy na temat szkodliwości stosowania środków psychoaktywnych może powodować, że młodzi będą sięgać po te używki. W badaniach licealistów ponad połowa deklaruje, że nie są organizowane spotkania dotyczące konsekwencji zażywania narkotyków (Mędreła-Kuder, 2001).

W niniejszych badaniach ponad 60% gimnazjalistów i licealistów stwierdza, że problemy związane z narkomanią są omawiane przez wychowawców. Niepokojący jest fakt, że wśród osób uzależnionych wiedza o szkodliwości narkotyków pochodziła od kolegów 60%.

WNIOSKI

1. Powodem do sięgania po narkotyki osób już uzależnionych była ciekawość, przejaw buntu i poszukiwanie przyjemności, natomiast uczniowie wymieniali przyjemność, imprezy i problemy w szkole.
2. Źródłem wiedzy o konsekwencjach stosowania narkotyków byli koledzy młodzieży uzależnionej.
3. Problem uzależnień jest omawiany przez wychowawców i psychologów w szkołach ankietowanych uczniów.

PIŚMIENNICTWO

1. Hajduk A., Samochowiec J., Porównanie modelu używania środków psychoaktywnych przez młodzież w latach 1985-1986 w relacji do roku 2000-2001, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*, 2000, Suppl. VII, 61-65.
2. Kwaśny M., Problem uzależnień w poglądach młodzieży gimnazjalnej i licealnej, Praca magisterska, 2004, Kraków.
3. Markiewicz A., Środki odurzające a młodzież. Towarzystwo Zapobiegania Narkomanii, 1996, Warszawa.
4. Mędreła-Kuder E., Poziom wiedzy o narkotykach młodzieży szkół o profilu sportowym, *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne*, 2001, 17-20.
5. Mędreła-Kuder E., Czubowicz M., Problematyka uzależnień wśród młodzieży uprawiającej sport, *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne*, 2000, 29-35.
6. Mędreła-Kuder E., Śmigasiewicz A., Zagrożenia zdrowotne młodzieży wynikające z łatwego dostępu do narkotyków, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*, 2000, Suppl. VII, 156-159.
7. Piaszczyk D., Sokołowska B., Zjawisko uzależnień wśród młodzieży Medycznego Studium Zawodowego, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*, 2004, Suppl. XIV, 373-377.
8. Płotka A., Smoła K., Uzależnienia wśród uczniów w szkole średniej, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska*, 2003, Suppl. XIII, 518-525.
9. Sierosławski J., Narkomania w 1998 r. w Polsce. Dane stacjonarnego leczenia psychiatrycznego. Serwis Informacyjny Narkomania, 2000
10. Sobczyńska M., Czynniki sprzyjające narkomanii w opinii osób leczonych w Monarze, Praca magisterska, 2004, Kraków.

STRESZCZENIE

Badaniami objęto 176 uczniów z gimnazjum i liceum oraz 80 osób uzależnionych przebywających w Monarze. Przyczynami sięgania po narkotyki przez grupę uzależnioną była ciekawość 58,7%, przejaw buntu 50%, poszukiwanie przyjemności 47,5%. Uczniowie jako główne przyczyny podawali poszukiwanie przyjemności oraz imprezy młodzieżowe. Wiedzę o szkodliwości narkotyków uzależnieni czerpali od swoich kolegów, natomiast uczniowie od wychowawców i psychologów.

SUMMARY

Factors Propitious to The Drug Habit in The View of Those Who Study And Those Who Are Addicted 176 students of middle and secondary schools and 80 addicts staying at Monar took part in the research project. Reasons for taking drugs by those who are addicted were: curiosity (58.7%), signs of mutiny (50%) and looking for pleasure (47.5%). The students' main reasons were: looking for pleasure and taking part in youth parties. Addicts gained knowledge on harmful effects of drugs from their friends, whereas students gathered information on this subject from their class teachers and school councilors.